

לבנינה של תורה

שיחות שנמסרו בבית המדרש על ידי ראש הישיבה הרב ברוך וידר שליט"א

שיחה תקיח
ז' בטבת תשפ"ה
פרשת ויחי

”וַיִּתֵּן עֵז לְמִלְכוֹ”

עוז לאומי מתוך גבורה של תורה

אומרים חז"ל במדרש³: "אין עוז' אלא תורה, שנאמר⁴: 'ה' עז לעמו יתן'... דבר אחר: אין עוז' אלא מלכות, שנאמר⁵: 'וַיִּתֵּן עֵז לְמִלְכוֹ'". בשנה האחרונה התגלה עוז גדול המפעם בעם ישראל. עוז זה מאפיין את עם ישראל שהגמרא מעידה עליהם שהם "עזים שבאומות"⁶. מאז שמחת תורה דאשתקד התגלה עוז רוחם של אזרחים ולוחמים רבים שלחמו בחירוף-נפש והצילו את מדינת ישראל מאסונות שאין לשערם. בשנה האחרונה מתגלה לעינינו גם עוז לאומי כביר. לתקוף את אירן, חרף כל האיזמים של רואי השחורות - זו גבורה גדולה; להתמודד מול שבע חזיתות במצב שישנן גם בעיות-פנים וקולות הטוענים שנישלנו עם שְׁלוֹ מאדמתו ואנו כובשים - גם זו גבורה גדולה.

"בַּח מַעֲשָׂיו הִגִּיד לְעַמּוֹ"

³ מדרש תהלים, שם, אות ב
⁴ תהלים, פרק כט, פסוק יא
⁵ שמואל א, פרק ב, פסוק י
⁶ ביצה, דף כה, עמוד ב

"כְּאַרְזֵי בְּלָבֶנוֹז יִשְׁגָּה"

בשעה שמו"ר הרב הדרי זצ"ל הספיד את החברותא שלי - ר' אריה יהושע שטראוס הי"ד, שנפל במלחמת 'שלום הגליל' - בבית העלמין בחיפה, עדיין היינו בעומק לבנון ולא זכיתי להיות נוכח שם. אף על פי כן, הדי הדברים הגיעו אליי. במהלך ההספד ביאר הרב הדרי זצ"ל את הפסוקים בתהלים¹: "צִדִּיק כְּתָמָר יִפְרַח כְּאַרְזֵי בְּלָבֶנוֹז יִשְׁגָּה. שְׁתוּלִים בְּבֵית ה' בְּחֻצְרוֹת אֱלֹקֵינוּ יִפְרִיחוּ", וכך הוא פרשם: "אריה היה 'ארז'. איך מגדלים ארזים? איפה מגדלים ארזים? כי 'שתולים בבית ה'". כלומר: איך נוצרים גיבורים? על ידי ש"שתולים בבית ה'", כפי שאריה עלה השמימה מתוך גבורה רבה שצמחה מבית המדרש ותורתו.

"הִדְרִכִּי נַפְשִׁי עֵז"

דוד מלכנו, נעים זמירות ישראל, כתב בתהלים²: "לְמַנְצַח מְזֻמּוֹר לְדָוִד. ה' בְּעֶזְךָ יִשְׁמַח מֶלֶךְ...". על כך

¹ פרק צב, פסוקים יג-יד
² פרק כא, פסוקים א-ב

זוהי הקונספציה בהתגלמותה. מנגד, אומות העולם רואות את המתרחש אצלנו ואת חוסר הבהירות שבמחננו ומתחזקות נגדנו.

רש"י הקדוש הציב את התשובה לכך כבר בפירושו הראשון לתורה. כך, כל הנכנס לבית המדרש ומתחיל מבראשית, ילמד את דבריו על הפסוק הראשון בתורה ויתוודע לתשובה הניצחת למפקפקים שבתוכנו ושמחוץ לגבולנו. רש"י טוען שהמענה הראוי לטוענים **"ליסטים אתם"**⁷ הוא **"כַּח מַעֲשֵׂיו הַגִּיד לְעַמּוֹ לְתַת לָהֶם נְחִלַת גּוֹיִם"**⁸ על ידי העצמת אמונתנו בצדקתנו.⁹

"כִּי אִם פְּרוּחֵי"

כיצד אפוא נרכוש את העוז ואת הוודאות בצדקת דרכנו? יש רק דרך אחת לכך - שקידה בלימוד התורה בשלושת ה'סדרים'. ככל שירבו יותר לומדי תורה ועמליה בכמות ובאיכות, השוקדים ועמלים על תלמודם - כן ירבה העוז בישראל. כך מורה המדרש שהבאנו לעיל: **"אין 'עוז' אלא תורה... אין 'עוז' אלא מלכות"** - רק על ידי לימוד תורה יתעצם העוז במלכות. בעזרת ה' נעמיד משפחות גדולות וכך יהיו שרים נוספים בממשלה שלמדו בישיבות 'התורה הגואלת' וגדלו על עוז של תורה. ברוך ה', כבר ישנם מספר שרים כאלה, ההולכים ומשנים את המציאות, כן ירבו.

⁷ רבים מיישבי הארץ נבנו על חורבותיהם של יישובים ערביים. למשל: נתניה נבנתה על אום חאלד, הרצליה במקומו של סידנא-עלי, תל אביב על אדמות יפו ובלוד גרשו את מרבית התושבים הערבים וכן הלאה.

⁸ רש"י בראשית, פרק א, פסוק א ד"ה בראשית: "אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מ'החודש הזה לכם' (שמות יב, ב), שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל! ומה טעם פתח ב'בראשית' משום: **"כַּח מַעֲשֵׂיו הַגִּיד לְעַמּוֹ לְתַת לָהֶם נְחִלַת גּוֹיִם"** (תהלים קיא, ו) - שאם יאמרו אומות העולם לישראל: לסטים אתם, שכבשתם ארצות שבעה גוים! הם אומרים להם: **כל הארץ של הקדוש ברוך הוא היא. הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו - ברצונו נתנה להם וברצונו נתנה מהם ונתנה לנו**."

⁹ עיין מי מרום, מעיני הישועה, לג: "בכל פעם שבני ישראל מתקרבים לארץ קדשם באים העמים וטוענים לסטים אתם, לנו הארץ ולא לכם, ורק כשישראל אוחזים בהכרת 'כח מעשיו הניד לעמו' רק אז מסתתמות טענותיהם של העמים, וגם זאת היא מפלאי הפלאות **שלא נאמר 'כח מעשיו הניד לעמים', כי אם 'כח מעשיו הניד לעמו' שאם ישראל בעצמם יודעים ומכירים את כח מעשיו כבר מסתתמות טענותיהם של העמים**, שאעפ"י שהם אינם יודעים ומכירים את כח מעשיו בכל זאת כיון שידועים העמים שישראל מכירים את כח מעשיו אשר הניד השי"ת רק לעמו - מרגישים הם בזה את שפלותם ומכירים בתפקידם שעליהם להיכנע בפני ישראל".

שינוי גדול הלך והתרחש בחמישים ושמונה השנים האחרונות. במלחמת 'ששת-הימים' הביאנו הקב"ה לירושלים ולישיבת 'הכותל' והרחיב את גבולנו עד קרוב לגבולות פרשת 'מסעי'. אנו מצדנו לא הצלחנו להכיל את הניצחון הגדול ולמנף אותו. ייתכן שלא עשינו די כדי לנצל את פעמי המשיח שנשמעו אז על מנת להביא גלי עלייה גדולים מחו"ל.

עם זאת, באותם ימים קם בגבורה גדולה ציבור שפעל בכל מאודו ליישב את הארץ. בני ובנות ציבור זה עזבו את מנעמי הערים ואת הנוחות שבהן ויישבו את מרחביהם השוממים של חבלי הארץ - יהודה, שומרון ובנימין. אנשים מעיר מולדתי נתניה, למשל, הקימו את שבי שומרון וזכיתי כחניך 'בני עקיבא' להיות שותף בהכנת ההתיישבות. משפחות מהרצליה, בני משפחתו של הרב אבנר ששר שליט"א, היו ממקימי קרני שומרון, וכן הלאה. כיום, ברוך ה', ישנם מאות אלפי יהודים באזורים אלו. גם הפיגוע הנורא והקשה שאירע אתמול לא יערער את המצב ההולך ומתגבר של התיישבות בארץ אבותינו, וגם לעזה נשוב בעזרת ה' ללא ספק.

מי היו העומדים בחוד החנית של מפעל כביר זה? מי היו המובילים את הגבורה הזו? מהי הרוח שהצעידה את התנועה הזו? ראשי תנועת 'ההתנחלות' היו ועודם מבין שומרי תורה ולומדיה, אנשי בית המדרש. לדוגמה: הרב פליקס וחבריו הקימו את אלון מורה, הרב לווינגר וחבריו הקימו את קריית ארבע וכן הלאה. מהיכן צמחו העוז והנחישות שעמדו לפעילות זו? מהשולחן הפשוט של רבנו הרב צבי יהודה זצ"ל ברחוב עובדיה 30 בירושלים, שזכיתי לשבת לידו עשרות ומאות פעמים. בבית קטן ופשוט זה, על שולחן מיושן שסביבו נצבים כסאות-עץ חורקים, התלבנה 'התורה הגואלת' של מרן הרב זצ"ל, התורה המאמינה ב'קץ המגולה', שהגיבה מפעל-אדירים זה.

לצערנו, עדיין יש כאלה הזועקים שאנו גונבים את המדינה וגוזלים את אדמותיו של עם מוסקי-זיתים שקט הרוצה לחיות לצידנו; עדיין ישנם פוליטיקאים השקועים גם כיום במקסם-השווא כאילו אם נושיט יד לשלום ונחזק את ערביי הארץ הם יניחו את נשקם.

צבי יהודה זצ”ל וממשיכי דרכם, הנלמדת בבית מדרשנו.

אמנם עלינו לעמול במשך שלושה ‘סדרים’ במסכת הנלמדת בישיבה, אך עם זאת נותרו שעות נוספות במשך היממה בהן נוכל ללמוד את תורת הרב זצ”ל ולשמוע ולהפנים את השיעורים שבישיבה בהן היא נלמדת. כך נצמח כולנו.

במידה ואנו שואפים להיות שייכים ורלוונטיים לדור הגדול ולעמוד באתגרי התקופה, שמן הסתם עוד ילכו ויתגברו, זוהי הדרך ורק זו. לעת עתה, כל דרך אחרת שנוסחה בשבעים ושש שנותיה של מדינת ישראל לא הוכיחה את עצמה, ואדרבה - הוכיחה להפך, לצערנו. אי לכך, נתחזק כולנו בהקשבה לדבר ה’ המופיע בדורנו דרך תורה גדולה זו. אתם, היושבים כיום בבית המדרש, תהיו המובילים של מדינת ישראל בעוד עשרים שנה. ייתכן שגם אז תהיינה מלחמות, ייתכן שגם אז נתמודד עם אתגרים, וייתכן שהם יהיו אף יותר קשים. רק אם נהיה חמושים ברוח גדולה, שמקורה בעמל תורה ובאמונה ב’קץ המגולה’ שתינקו מתורת מרן הרב זצ”ל, נוכל להוביל את עם ישראל בגבורה של תורה. ”ה’ עַל לְעַמּוֹ יִתֵּן” מתוך עוז של תורה, ו”יִבְרַךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם”¹² בשלימות.

”הִנֵּה אֵלֶּה מִרְחֹק יָבֵאוּ”

בשבת הקדושה הקרובה יתארחו בישיבה שנים-עשר פצועי מלחמה כמניין שבטי ישראל. זוהי הזדמנות עבורנו להאיר להם אור של עוז, אור של תורה. כולנו מוזמנים להיות שותפים וליטול חלק בזכות גדולה זו להיות מחוברים לעם ישראל.

יחד איתם יתארחו בוגרי הישיבה שלמדו כאן ולצערנו נאלצו לחזור לגלות אמריקה, ומתוך אהבתם לישיבה יגיעו לעשות את השבת עימנו. ראויים להערכה רבה על שמירת הקשר עם בית המדרש.

ברם, לא די בכך. ברוך ה’, זכינו וישנם כיום רבבות לומדי תורה בעם ישראל, כן ירבו, אך לא בקרב כולם מצוי העוז המדובר. אדרבה, לעיתים ניתן לפגוש דווקא אצלם את פְּחָדָה המשתק של הגלות שעוד לא נרפאנו ממנו. התרופה לכך היא שלצד העמל החשוב במסכתות הש”ס נתחזק בלימוד נשמת התורה ופנימיותה, בלימוד אמונת ה’, המוליכה את עם ישראל בנתיבי הגאולה המפותלים. דרכה של הגאולה היא מורכבת, סתומה וחתומה, כפי שכאשר יעקב ביקש לגלות את הקץ לבניו בתחילת פרשתנו הוא נסתם מפניו¹⁰, ואנו זקוקים לתורה שתאיר לנו את דרכנו.

עם זאת, חרף כל המורכבות המלווה את התהליכים המתרחשים במדינת ישראל, אנו נוכחים בהתקדמות מוברכת. ברוך ה’, בעם ישראל מצויה בריאות נפשית ורוחנית וככל שילכו וירבו בני הישיבות ולומדי ‘התורה הגואלת’, הדוגלת בכך ש”לא בְּחַיִל וְלֹא בְּכַח פִּי אִם בְּרוּחִי”¹¹ - כן תלך האומה ותגבר ותתחזק יותר, ובעזרת ה’ יהיה עוד יותר טוב.

דוגמה לדבר, הוא ראש אכ”א הנוכחי, ששמו דדו בר כליפא, יליד כפר פינס. האלוף בר כליפא הוא תלמיד של הרב דרוקמן משנות לימודיו בפנימייה הצבאית ב’אור עציון’ ונראה שגם בֵּיתוּ הוא בית של תורה. לפני מספר ימים, הוא דיבר בטקס ‘גבורה ואור’ בהר הרצל על גבורת הרוח. היה נפלא לשמוע אלוף היושב במטכ”ל המדבר כבן ישיבה, כפי שספג מהרב דרוקמן זצ”ל. בדבריו הוא אמר ש”לא בְּחַיִל וְלֹא בְּכַח פִּי אִם בְּרוּחִי” - רק הרוח מנצחת.”

”ה’ עַל לְעַמּוֹ יִתֵּן”

מאין תנשב בנו הרוח? אין לנו פתרונות אחרים לכך מלבד לימוד תורה ועמלה. ככל שנשקוד על התורה ‘סדר’ ועוד ‘סדר’, על רש”י ו’תוספות’, על ‘משנה ברורה’ ו’מגן אברהם’ - כך תנשב הרוח בעוצמה רבה יותר, על אף שלא תמיד אנו חשים זאת. לצד כל אלה עלינו להעמיק בתורתו של מרן הרב זצ”ל, בנו הרב

¹⁰ רש”י, בראשית, פרק מז, פסוק כח ד”ה ויחי: ”למה פרשה זו סתומה?... שבקש לגלות את הקץ לבניו ונסתם ממנו”.
¹¹ זכריה, פרק ד, פסוק ו

¹² תהלים, פרק כט, פסוק יא

